

УДК 378.1
DOI 10.32342/2522-4115-2018-16-32

І.І. КОЗИНЕЦЬ,

*кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри гуманітарної підготовки та митної ідентифікації культурних цінностей,
Університет митної справи і фінансів (м. Дніпро)*

АСПЕКТИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ МЕНЕДЖЕРІВ-МИТНИКІВ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

У статті проаналізовано аспекти професійної підготовки майбутніх менеджерів-митників у закладах вищої освіти. Особливу увагу приділено таким аспектам: вивчення досвіду професійної підготовки у ВНЗ зарубіжних країн та України, впровадження системи управління якістю в закладах вищої освіти, розвиток іншомовного професійного спілкування та використання активних форм і методів під час навчання.

Ключові слова: професійна підготовка, менеджер, митник, заклад вищої освіти, система управління якістю, іншомовне професійне спілкування, форми і методи навчання.

Постановка проблеми. У сучасному світі існує значна кількість спеціальностей, які відкривають представникам нового молодого покоління вікно в успішне життя. Однією з найпопулярніших є «менеджмент», спеціальність цікава й різноманітна, і студентам треба докласти чимало зусиль, аби досконало опанувати її. В умовах глобалізаційних економічних процесів зростає конкурентоспроможність випускників на ринку праці, тому професійна підготовка менеджерів-митників у закладах вищої освіти потребує удосконалення. Таким чином, залишається актуальним питання визначення сучасних аспектів професійної підготовки фахівців менеджменту у закладах вищої освіти задля впровадження та розвитку у закладах, що готують майбутніх фахівців-менеджерів саме для митної служби.

Аналіз досліджень і публікацій. Як показує аналіз, вивченню питання професійної підготовки майбутніх менеджерів у закладах вищої освіти присвячено праці багатьох учених. Так, М.М. Бабинець звертає саме увагу на формування готовності майбутніх фахівців менеджменту до іншомовного професійного спілкування, О.М. Ельбрехт розглядає питання підготовки менеджерів у вищих навчальних закладах Великої Британії, Канади, США, В.В. Заїкіна порушує деякі актуальні питання підготовки фахівців менеджерів на сучасному етапі, Н.В. Логутіна розглядає питання формування готовності до професійного іншомовного спілкування у майбутніх менеджерів зовнішньоекономічної діяльності, В.М. Нагаєв показує розвиток студентів-менеджерів в умовах технологізації навчально-творчої діяльності студентів, В.М. Палінчак визначає професійні вимоги до фахівців менеджменту, В.О. Тюріна виділяє рольові ігри як засіб удосконалення навичок фахівців, а Н.І. Фединець подає класифікацію ділових ігор під час підготовки майбутніх фахівців з менеджменту.

Мета статті – виявити основні аспекти професійної підготовки менеджерів у закладах вищої освіти зарубіжних країн та України з метою впровадження для покращання професійної підготовки менеджерів-митників.

Виклад основного матеріалу дослідження. Як показують наші спостереження, можемо виділити різноманітні аспекти, що впливають на якість підготовки майбутніх фахівців менеджменту. Розглядаючи підготовку менеджерів у закладах вищої освіти Великої Британії, Канади, США, О.М. Альбрехт зазначає: «В американській управлінській школі, на від-

міну від традиційного українського управління, панує уявлення про менеджера як не лише вправного працівника, а й представника особливої, самостійної професії, яка вимагає спеціальної освіти високого рівня, глибоких знань і навичок. У США диплом бакалавра вважається недостатнім для роботи менеджера, потрібно мати магістерський рівень освіти. Вчені доходять висновку, що підготовка менеджерів має спрямовуватися на осіб з досвідом роботи в організації, які мають лідерські здібності й високий інтелект. Доробок американських бізнес-шкіл полягає не в самому процесі підготовки фахівців, а в його оперті на наукові основи, акценті на значенні наукових досліджень для формування креативної особистості менеджерів, що беруть до уваги потреби організацій» [2, 27].

О.М. Ельбрехт, розкриваючи підготовку менеджерів у вищих навчальних закладах різних зарубіжних країн, робить висновок про те, що до пріоритетних напрямів науково-педагогічних досліджень у галузі підготовки менеджерів належать такі: створення соціально-педагогічних умов для стимулювання навчання студентів, втілення принципів оновлення змісту і методів навчання, вдосконалення системи стандартів вищої менеджерської освіти, використання світового досвіду підготовки таких фахівців. Автор зазначає, що соціальний аспект ґрунтується на осмисленні ролі вищої освіти й значенні менеджменту в сучасному суспільстві. Таким чином, головна мета підготовки менеджерів – виховати їх справжніми й унікальними особистостями, які зможуть бути корисними, займатимуть гідне місце в суспільстві, розвиватимуть власні здібності та будуть здатні легко знайти спільну мову з будь-ким. Крім цього, викладачі мають навчити фахівців менеджменту самовдосконалюватися, проявляти себе у творчому напрямку, реалізовувати ідеї, створювати щось нове та вміти ставитися до будь-якої справи з ініціативою й відповідальністю.

Автор також зважає на дидактичний аспект проблеми підготовки майбутніх менеджерів, який полягає у відображенні системи політичних поглядів, світогляду загалом, ставлення до науки та розуміння важливості навчання у житті студентів. Більш цього, такий аспект передбачає визначення методів і форм навчання фахівців менеджменту та застосування їх під час ретельної підготовки менеджерів у вищих навчальних закладах [2, 8].

Звертаємо увагу на працю В.М. Палінчак та І.В. Козубовської, які подають психологічний портрет менеджера:

1. Зацікавленість у своїй професії, інтерес до навчання та бажання спілкуватися з людьми, знаходити з ними спільну мову.

2. Інтелект. Важливе вміння фахівця застосувати власні знання, зарекомендувати себе, як освіченого спеціаліста, знати психологію менеджменту, розвивати та удосконалювати навички, володіти теорією і тренуватися на практиці.

3. Особистісно-організаційні якості. Відповідальність, вихованість, добросовісність, самокритичність, самостійність, дисциплінованість, впевненість у собі, чесність, організованість, об'єктивність.

4. Особистісно-моральні якості. Ввічливість, порядність, терпимість, природність, приємний зовнішній вигляд, тактовність, доброзичливість.

5. Особистісно-комунікативні якості. Уміння легко знайти спільну мову з іншими, підтримати будь-яку розмову, бути гарним й цікавим співрозмовником, вислухати й поважати думку людини, допомагати, згладжувати конфлікти та намагатися уникати суперечок.

6. Вольові якості. Наполегливість, міцна сила волі, витримка, мужність, принциповість, певні вимоги до себе й до інших.

7. Психічне і фізичне здоров'я. Здатність фахівця до самоаналізу, самореалізації, самозахисту. Відсутність захворювань нервової системи [9, 123].

Підтримуємо точку зору авторів про те, що специфіка діяльності менеджера потребує органічного поєднання названих професійних і особистісних якостей, крім того, особливої компетентності: методичної, соціальної, організаторської.

Приєднуємося до думки Л. Коробович про те, що підготовка фахівців-менеджерів залежить від рівня якості освіти, проблема якої є досить актуальним питанням сьогодення. Стан якості освіти впливає на перспективи розвитку суспільства. Автор розкриває два види поняття «якість». Перший підхід пояснює «якість» як категорію з філософії, яка розкриває сенс процесів та об'єктів, і являє собою сукупність властивостей кожного об'єкта. Другий підхід позиціонує цей термін з точки зору управління та економіки, тобто розглядає питан-

ня досягнення цілей, задоволення людських потреб й побажань, відповідність нормам та певним стандартам. Обидва підходи доповнюють один одного: перший є узагальненням другого, а той конкретизує першого. Крім цього, існує загальна якість, тобто якість результатів, яка допомагає визначити якість підготовки кадрів, їх навички та вміння, якість технологій, умов праці та розвитку. Об'єктами якості зазвичай є продукція, процес, діяльність, організація, система чи єдина особа [5, 5].

Як один з аудиторів впровадження Системи управління якістю в Дніпропетровській державній фінансовій академії, після реорганізації яка нині є структурним підрозділом «Фінансова академія» Університету митної справи і фінансів, можемо висунути припущення, що система сприятиме розвитку професійної підготовки всіх учасників навчального процесу: не тільки викладачів, а і здобувачів вищої освіти, серед яких студенти-менеджери митної справи. Таким чином, вважаємо необхідним впровадження системи управління якістю у закладах вищої освіти задля забезпечення розвитку професійної освіти майбутніх менеджерів і виділяємо це одним з аспектів (чинників) її розвитку.

Дослідник В.В. Заїкіна акцентує увагу на актуальних питаннях щодо підготовки менеджерів на сучасному етапі. Проаналізувавши дослідження вчених та науковців, автор зауважує, що найважливішим досягненням у фахівців управлінської спеціальності є гарні здібності з математики. Мислителі вважали, що без математичних знань – немає мудрості, а без мудрості – доброти й справедливості. Проте щоб стати мудрою людиною, треба спочатку ознайомитися з моральністю. Мудрість і моральність – важливі складові навчально-виховного процесу як у сучасному світі, так і в стародавні часи. Крім цього, В.В. Заїкіна зазначає, що пізнавальну активність студента живить інтерес до результатів його праці. Кожен має потребу в самовираженні та розвитку творчих здібностей, тому фахівці мають можливість виконувати наукові роботи або долучатися до гуртків, які існують в будь-якому вищому навчальному закладі. Цікавою формою самовдосконалення є шефська робота. Надаючи допомогу в навчанні слабшим студентам, фахівець поглиблює власні вміння й навички, у нього розвиваються такі якості, як доброзичливість, відповідальність, порядність. То ж головне завдання викладачів – створити якомога сприятливі умови для саморозвитку студентів, для підвищення рівня їхнього інтелекту, самовираження й самодисципліни, до чого й закликає автор [3, с. 193]. Інтелектуальний і духовний потенціал – це те, про що сьогодні подбати потрібно суспільству, щоб керівниками були компетентні керівники.

В умовах глобалізаційних змін залишається актуальним питання іншомовного професійного спілкування. Так, М.М. Бабинець розглядає тему формування готовності менеджерів до іншомовного професійного спілкування. Відомо, що професійне спілкування є процесом взаємодії людей, які мають спільну професійну діяльність, під час якої обмінюються інформацією, досвідом, ідеями і реалізується поставлена професійна мета. Автор зауважує, що «специфіка іншомовного професійного спілкування полягає в тому, що для його ефективного здійснення необхідне системне використання знань з іноземної мови, психології, педагогіки. Тому підготовка до іншомовного професійного спілкування повинна забезпечити фундаментальні знання з цих предметів і, водночас, створити умови для їх системного застосування в ситуаціях професійного спілкування з зарубіжними партнерами» [1, 11]. Отже, підтримуємо точку зору автора про те, що необхідно так організовувати навчальні заняття, щоб одночасно студенти включалися в іншомовну мовленнєву діяльність і професійну. Вважаємо, що саме в умовах забезпечення конкурентоспроможності на ринку праці підготовка до іншомовного професійного спілкування є одним із важливих і необхідних аспектів підготовки студентів-менеджерів.

Говоріння – показник інтелектуального рівня фахівця та якості його вмінь в управлінській діяльності. Можливо, нині з такою проблемою стикаються викладачі, адже, на перший погляд, студент має володіти навичками говоріння самостійно, але форми і методи навчання педагога в цьому питанні не менш важливі.

Порушуючи питання формування у майбутніх фахівців з менеджменту та економіки стратегічної компетенції в говорінні, Л.Я. Личко звертає увагу на те, формування іншомовної стратегічної компетенції як складової іншомовної комунікативної компетенції у студентів є невід'ємною частиною навчання іноземної мови на всіх етапах навчання. Це особливо важливо для навчання студентів говоріння, тому що в усному мовленні як продуктивному

виді мовленнєвої діяльності мовець самостійно здійснює відбір мовленнєвих засобів для досягнення мети висловлювання. Автор підкреслює, що для міцного засвоєння професійно спрямованої іноземної мови виникає необхідність реструктуризації та вдосконалення стратегій, які студенти вже мають, і навчання їх нових стратегій в нових умовах спілкування [6, 40]. Саме різноманітні іншомовні стратегічні компетенції сприятимуть результативному спілкуванню під час таких видів професійного спілкування як презентації, зустрічі, дискусії, телефонні розмови, доповіді, звіти, етикетне спілкування, листування.

Дослідник Л.В. Логутіна, розкриваючи тему формування готовності до професійного іншомовного спілкування у майбутніх менеджерів зовнішньоекономічної діяльності, звертає увагу на обґрунтовані педагогічні умови, які значно впливають на підготовку майбутніх менеджерів. До таких умов автор відносить: сприяння усвідомленню студентами ролі професійного іншомовного спілкування для ефективного виконання майбутньої діяльності; забезпечення професійної спрямованості викладання іноземної мови на основі контекстного підходу; використання форм і методів інтерактивного навчання; забезпечення рефлексивного аналізу майбутніми менеджерами власних комунікативних можливостей.

У своєму дослідженні В.М. Нагаєв показує розвиток професійної компетентності фахівців-менеджерів в умовах технологізації навчально-творчої діяльності студентів, який відбувається на основі впровадження дворівневої педагогічної технології управління розвитком їхньої професійної компетентності на макро- та макрорівні. «Для запровадження дворівневої ПТУРПК у навчальний процес необхідно дотримуватися певних організаційно-педагогічних умов. На мікрорівні: створення дійової системи мотиваційного забезпечення НТД студентів; визначення цілей розвитку професійної компетентності фахівців і розробка професійних навчальних програм; обґрунтування дидактичних методів, форм та засобів управління розвитком ПК; підготовка науково-методичного забезпечення; організація творчого освітнього середовища; моніторинг якості підготовки фахівців-менеджерів відповідно до цільової функції. На макрорівні дворівнева ПТУРПК передбачає активне використання у навчально-виховному процесі таких організаційних форм НТД, як методологічні семінари, освітні студії, наукові громадські організації тощо. Автор вважає, що задля самовираження студентів потрібно вводити у навчальну програму ділові ігри, рольове моделювання різних ситуацій, створення дебатних турнірів тощо. У процесі ігор менеджери навчаються взаємодіяти один з одним, поважати інтереси та думку інших, приймати колективні рішення, швидко реагувати в непередбачених ситуаціях, формувати професійний досвід» [8, 10].

Заслугуює на увагу праця Н.І. Фединець, що подає класифікацію ділових ігор, рекомендованих для підготовки фахівців з менеджменту. За завданнями навчального процесу ігри поділяються на дослідницькі, атестаційні, дидактичні, за формою проведення – на стаціонарні й дистанційні. Також ігри можуть бути інтерактивні чи не інтерактивні. Існують загальні й функціональні ділові ігри, їх можна оцінювати, не оцінювати або дозволити об'єктивну самооцінку. Крім цього, ігри можуть бути детерміновані або імовірні. За функціональною спрямованістю вони поділяються на психотехнічні, діагностичні, досліджувані бліц-ігри, мотиваційно-спонукальні та рефлексивно-оцінювальні [11, с. 368].

Відомо, що ділові й рольові ігри – дійовий метод для досконалої підготовки менеджерів до майбутньої діяльності, який завжди допомагає не тільки засвоювати теоретичний матеріал, виконувати творчі домашні завдання, а й уміти уваяти себе у певній ролі на робочому місці, коли потрібно прийняти конкретне, правильне, рішення. Так, В.О. Тюріна пропонує варіанти ділових ігор, які можна застосувати під час навчання. Нашу увагу привернула саме рольова гра «Хокей» з теми «Основи менеджменту», метою якої є активізація володіння мовою спеціальності. Автор пропонує такий хід та правила гри: участь беруть дві команди. По шість гравців у кожній: 1 воротар, 2 захисники, 3 нападники. Супротивник ставить запитання, тобто «кидок у ворота», яке підбирають нападники. Якщо команда відповіла неправильно на питання або не дала зовсім відповіді – це «гол». Коли захисники чи воротар відповіли правильно – це називають «шайбу відбито». Викладач, який стежить за грою, порушеннями правил та дає дозвіл на відповіді – «суддя» на полі. Усі інші – вболівальники, які можуть підтримувати улюблену команду, а наприкінці гри викладач ставить оцінки залежно від «виграшу», тобто кількості правильних відповідей однієї з команд. У якій їх більше – та і стає переможцем. Питання мають бути пов'язані з основами менедж-

менту й звучати зрозуміло, стисло та цікаво [10, 375]. Вважаємо, що ця гра дійсно може допомогти студентам удосконалити навички співпраці, розуміння, швидкої реакції, взаємоповаги та вміння працювати у команді, дослухатися до думки інших й обов'язково перетворювати теорію в цікаву практику. Такі ігри сприяють активізації навчальної діяльності студентів, полегшують засвоєння навчального матеріалу, зокрема термінології; сприяють розвитку комунікативних умінь і навичок, пізнавальної діяльності, формуванню вміння творчо вирішувати проблеми, установленню емоційних контактів між учасниками навчально-виховного процесу [10, 379]. Як бачимо, впровадження ділових та рольових ігор як активних форм і методів під час навчання – це один із важливих аспектів підготовки студентів-менеджерів, що впливає на професійну підготовку.

Висновки і перспективи подальших розвідок. Отже, проаналізувавши сучасні дослідження щодо підготовки майбутніх фахівців менеджменту у закладах вищої освіти, можемо виділити окремі її аспекти, серед яких такі: вивчення досвіду професійної підготовки у закладах вищої освіти зарубіжних країн та України з метою його запозичення; впровадження системи управління якістю в закладах вищої освіти; розвиток іншомовного професійного спілкування та використання активних форм і методів під час навчання.

Вважаємо, що під час професійної підготовки саме менеджерів-митників необхідно передбачити організацію навчального процесу таким чином, щоб забезпечити розвиток іншомовного професійного спілкування, знання основ зовнішньоекономічної діяльності, обов'язкове впровадження ділових та рольових ігор як активних форм і методів навчання студентів, що сприятиме оволодінню професійною діяльністю, удосконаленню управлінських умінь і навичок.

Вважаємо, на сьогодні питання професійної підготовки студентів-митників залишається нагальним. Кожен зазначений аспект потребує детального розгляду і конкретизації. У подальшій нашій роботі плануємо розглянути питання професійної комунікативної підготовки правників митної служби.

Список використаних джерел

1. Бабинець М.М. Формування готовності майбутніх фахівців менеджменту до іншомовного професійного спілкування / М.М. Бабинець // Науковий вісник Ужгородського національного університету. – 2012. – № 25. – С. 10–12.
2. Ельбрехт О.М. Підготовка менеджерів у вищих навчальних закладах Великої Британії, Канади, США: автореф. дис. ... д-ра пед. наук: спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / О.М. Ельбрехт. – Київ, 2010. – 46 с.
3. Заїкіна В.В. Деякі актуальні питання підготовки фахівців-менеджерів на сучасному етапі / В.В. Заїкіна // Вісник Хмельницького інституту регіонального управління та права. – 2002. – № 1. – С. 192–197.
4. Козинець І.І. Система управління якістю як педагогічна умова методичної підготовки викладачів економічних дисциплін / І.І. Козинець // Збірник наукових праць SWorld: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. «Современные проблемы и пути их решения в науке, транспорте, производстве и образовании 2012» (26–27 грудня 2012 р.). – Одеса: Купрієнко, 2012. – Вип. 4, т. 21. – С. 75–78.
5. Коробович Л. Концепція управління якістю підготовки фахівців у системі педагогічного менеджменту приватного навчального закладу / Л. Коробович // Теорія та методика управління освітою. – 2012. – № 8. – С. 1–14.
6. Личко Л.Я. Формування у майбутніх фахівців з менеджменту та економіки стратегічної компетенції в говорінні / Л.Я. Коробович // Іноземні мови. – 2010. – № 4. – С. 39–42.
7. Логутіна Н.В. Формування готовності до професійного іншомовного спілкування у майбутніх менеджерів зовнішньоекономічної діяльності: автореф. дис. ... канд. пед. наук: спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / Н.В. Логутіна. – Вінниця, 2006. – 22 с.
8. Нагаєв В.М. Розвиток професійної компетентності фахівців-менеджерів в умовах технологізації навчально-творчої діяльності студентів / В.М. Нагаєв // Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України. – 2015. – № 5. – С. 1–12.

9. Палінчак В.М. Професійні вимоги до фахівців менеджменту / В.М. Палінчак, І.В. Козубовська // Науковий вісник Ужгородського національного університету. – 2007. – № 31. – С. 123–125.

10. Тюріна В.О. Рольові і ділові ігри як засіб підготовки майбутніх фахівців з адміністративного менеджменту до професійної діяльності / В.О. Тюріна, Г.А. Мариківська // Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах. – 2013. – № 3. – С. 374–379.

11. Фединець Н.І. Ділові ігри – активний метод навчання у підготовці фахівців з менеджменту / Н.І. Фединець // Науковий вісник НЛТУ України. – 2013. – № 23.1. – С. 364–371.

References

1. Babynets, M.M. *Formuvannia hotovnosti maibutnykh fakhivtsiv menedzhmentu do inshomovnoho profesiinoho spilkuvannia* [The form of preparedness of the Maybutnykh faculties to the management of the informal profesional spilkuvannia]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu* [Scientific herald of Uzhgorod National University], no. 25, pp. 10-12. (In Ukrainian).

2. Elbrekht, O.M. (2010). *Pidhotovka menedzheriv u vyshchyykh navchalnykh zakladakh Velykoi Brytanii, Kanady, SShA. Avtoref. dys. dok. ped. nauk* [Training of Managers in Higher Education Institutions in the UK, Canada, USA. Abstract of doc. ped. sci. diss.]. Kyiv, 46 p. (In Ukrainian).

3. Zaikina, V.V. (2002). *Deiaki aktualni pytannia pidhotovky fakhivtsiv-menedzheriv na suchasnomu etapi* [Some topical issues of training managers at the present stage]. *Visnyk Khmelnytskoho instytutu rehionalnoho upravlinnia ta prava* [Bulletin of Khmelnytsky Institute of Regional Management and Law], no. 1, pp. 192-197. (In Ukrainian).

4. Kozynets, I.I. (2012). *Systema upravlinnia yakistiu yak pedahohichna umova metodychnoi pidhotovky vykladachiv ekonomichnykh dystsyplin* [Quality management system as a pedagogical condition of methodical training of teachers of economic disciplines]. *Zbirnyk naukovykh prats SWorld* [Collection of scientific works SWorld]. Odesa, Kuprienko Publ., issue 4, vol. 21, pp. 75-78. (In Ukrainian).

5. Korobovych, L. (2012). *Kontsepsiia upravlinnia yakistiu pidhotovky fakhivtsiv u systemi pedahohichnoho menedzhmentu pryvatnoho navchalnoho zakladu* [Concept of quality management of specialists training in the system of pedagogical management of a private educational institution]. *Teoriia ta metodyka upravlinnia osvitoiu* [Theory and methodology of education management], no. 8, pp. 1-14. (In Ukrainian).

6. Lychko, L.Ya. (2010). *Formuvannia u maibutnykh fakhivtsiv z menedzhmentu ta ekonomiky stratehichnoi kompetentsii v hovorinni* [Forming future managers in management and economics of strategic competence in speaking]. *Inozemni movy* [Foreign languages], no. 4, pp. 39-42. (In Ukrainian).

7. Lohutina, N.V. (2006). *Formuvannia hotovnosti do profesiinoho inshomovnoho spilkuvannia u maibutnykh menedzheriv zovnishnoekonomichnoi diialnosti. Avtoref. dys. kand. ped. nauk* [Formation of preparedness for professional foreign language communication with future managers of foreign economic activity. Abstract of kand. ped. sci. diss.]. Vinnytsia, 22 p. (In Ukrainian).

8. Nahaiev, V.M. (2015). *Rozvytok profesiinoi kompetentnosti fakhivtsiv-menedzheriv v umovakh tekhnolohizatsii navchalno-tvorchoi diialnosti studentiv* [Development of professional competence of specialists-managers in the conditions of technological development of students' educational and creative activity]. *Visnyk Natsionalnoi akademii Derzhavnoi prykordonnoi sluzhby Ukrainy* [Bulletin of the National Academy of the State Border Guard Service of Ukraine], no. 5, pp. 1-12. (In Ukrainian).

9. Palinchak, V.M. & Kozubovska, I.V. (2007). *Profesiini vymohy do fakhivtsiv menedzhmentu* [Professional requirements for management specialists]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu* [Scientific herald of Uzhgorod National University], no. 31, pp. 123-125. (In Ukrainian).

10. Tiurina, V.O. & Marykivska, H.A. (2013). *Rolovi i dilovi ihry yak zasib pidhotovky maibutnykh fakhivtsiv z administratyvnoho menedzhmentu do profesiinoi diialnosti* [Role and

business games as a means of training future specialists in administrative management to professional activities]. *Pedahohika formuvannia tvorchoi osobystosti u vyshchii i zahalnoosvitnii shkolakh* [Pedagogy of formation of a creative person in higher and secondary schools], no. 30, pp. 374-379. (In Ukrainian).

11. Fedynets, N.I. (2013). *Dilovi ihry - aktyvnyi metod navchannia u pidhotovtsi fakhivtsiv z menedzhmentu* [Business games - an active method of training in the training of management specialists]. *Naukovyi visnyk NLTU Ukrainy* [Scientific Bulletin of NLTU of Ukraine], no. 23.1, pp. 364-371. (In Ukrainian).

В статье проанализированы аспекты профессиональной подготовки будущих менеджеров-таможенников в заведениях высшего образования. Особенное внимание обращено на такие аспекты: изучение опыта профессиональной подготовки в вузах зарубежных стран и Украины, внедрения системы управления качеством в заведениях высшего образования, развитие иноязычного профессионального общения и использование активных форм и методов во время учебы.

Ключевые слова: профессиональная подготовка, менеджер, таможенник, заведение высшего образования, система управления качеством, иноязычное профессиональное общение, формы и методы.

The paper presents the aspects of future customs officers training at higher education institutions. The author focused on the following aspects: studying the experience of vocational training at higher education institutions of Ukraine and abroad, implementation of a quality management system at higher education institutions, developing of foreign language professional communication and using of active forms and methods in education.

Key words: professional training, manager, customs officer, institution of higher education, quality management system, foreign language professional communication, training forms and methods.

Одержано 14.09.2018.